

G M I N A

WĄDROŻE WIELKIE

K R O N I K A

1950 - 1959

1950 r.

Postępująca ewolucja ustroju politycznego znalazła swój wyraz w zreformowaniu całej struktury organów terenowych na podstawie ustawy z 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej /Dz. U. nr 14, poz. 130/. Ustawa zniósła organ wykonawczy gminnej rady narodowej - zarząd gminny oraz stanowisko wójta, a przydała jako organ wykonawczy i zarządzający - prezydium gminnej rady narodowej, które posiadało zawodowy aparat administracyjny. Zasady tej reformy zostały następnie utrwalone w Konstytucji PRL z dnia 22 lipca 1952 r.

Jednostka OSP w Granowicach brała udział w zawodach sprawnościowo-pożarniczych w Legnicy, gdzie zajęła I miejsce. W tym też czasie z OSP odchodzi Masłowski Stanisław a w szeregi wstępują nowi chętni: Marian Kowalik, Konrad Skwark, Józef Kraczek, Michał Sikora, Stanisław Kula.

W Budziszowie Wielkim współpracująca z nauczycielami grupa rodziców zaprosiła do szkoły inspektora oświaty, celem umożliwienia poprawy warunków bytowych szkoły i rozdzielania klas łączonych. Pozytywne załatwienie sprawy pozwoliło zaadoptować mieszkanie kierownika szkoły na dwie izby klasowe i pokój nauczycielski oraz uzyskanie dodatkowych pomieszczeń w sąsiednim budynku, gdzie wyznaczono także mieszkania kilku nauczycieli.

Nowi nauczyciele: Stefania Wójtowicz, Franciszek Rymarczuk, Teresa Koruch, Emilia Wiatrzyk wnieśli nie tylko zapał do pracy, ale uaktywnili dzieci i młodzież skupiając ich w różnych organizacjach i kołach zainteresowań: ZHP, PCK, SKO, TPPR i Spółdzielnia Uczniowska.

Tę działalność w pełni aprobował nowy kierownik szkoły Czesław Gryszkiewicz, który w cztery lata później, na własną prośbę, został przeniesiony do Rzeszotar, a na jego miejsce powołano Józefa Jankowskiego.

7 luty 1950 r. - W Bielanach odbyło się pierwsze zebranie organizacyjne, na którym 26 rodzin powołało do życia spółdzielnię o nazwie "Rolnicza Spółdzielnia Wytwórcza" i nadano jej imię gen. Karola Świerczewskiego. Do rejestru sądowego Spółdzielnia z Bielan została wpisana 4 marca 1950 r. jako pierwsza w ówczesnym powiecie legnickim i jedna z nielicznych wówczas w województwie wrocławskim. Założyciele wnieśli do zespołowej uprawy posiadane grunty, konie, maszyny oraz narzędzia rolnicze przydatne w dużym gospodarstwie rolnym. Początkowy okres działalności był bardzo trudny, podobnie jak i innych spółdzielni powstających w tym okresie na terenie gromady.

Spółdzielnia jako nowy organizm gospodarczy nie była wyposażona w dostatecznym stopniu w środki do produkcji, niezbędne do gospodarowania na większym obszarze.

Członkowie sekcji turystycznej przy klubie granowickim : Bazan Celina, Boś Janina, Bazan Danuta, Skwark Konrad, Kowalik Władysław, Czapla Adam, wzięli udział w Rajdzie Granowice- Legnica -Granowice.

Maj 1950 r. - Szkoła w Wądrożu Wielkim w nagrodę otrzymała adapter oraz 11 piłek /dar UNESCO/. W tym też roku w szkole podjęła pracę Gabriela Ostrouch. Była ona sumiennym, osiagającym bardzo dobre wyniki nauczania i wychowania nauczycielem.

20 czerwiec 1950 r. - Na swym VII uroczystym posiedzeniu Gminna Rada Narodowa w Wądrożu Wielkim wybrała 3-osobowe Prezydium. Przewodniczącym Prezydium został Michał Zgrzebnicki .

W Wądrożu Wielkim odbyło się Zgromadzenie Założycielskie Gminnej Kasy Spółdzielczej. Sąd Okręgowy w Legnicy zarejestrował Kasę 13 września 1950 r. i była to pierwsza kasa na terenie wiejskim, a druga po Legnicy w całym powiecie.

Celem jej była pomoc w podnoszeniu dobrobytu i kultury bezrolnych, małorolnych i średniorolnych chłopów zgodnie z planami rozwoju gospodarczego wsi oraz obrona ich przed lichwą i wyzyskiem kapitalistycznym na wsi. Teren działania Kasy obejmował gminę Wądrogę Wielką i gminę Ruja. W początkowym okresie w Gminnej Kasie Spółdzielczej pracowały 3 osoby. Działalność kredytową prowadziła Kasa wyłącznie na środkach Narodowego Banku Polskiego, oznaczało to w praktyce odejście od zasad samopomocy, czyli finansowanie udzielanych kredytów z oszczędności ludności obsługiwanych gmin. Kasy wprawdzie gromadziły oszczędności ludności, lecz cedowały je na rzecz Powszechnej Kasy Oszczędności. W tych warunkach nastąpiło całkowite zerwanie więzi wzajemnej pomocy, gdyż oszczędności zebrane na terenie Gminnej Kasy oderwano, zarówno w odczuciu oszczędzających, jak i w praktycznym działaniu, od działalności kredytowej.

22 lipiec 1950 r. - W strukturze Gminnej Spółdzielni funkcje 7 sklepów spożywczo-przemysłowych, 1 sklep mięsny, gospoda, masarnia, piekarnia, ośrodek maszynowy /GOM/ i warsztat kowalско - ślusarski.

Drużyna z Granowic rozegrała zwycięski mecz / 6 : 3 / z drużyną Skały. W meczu brali udział: Kowalik Władysław /kapitan drużyny/, Skowron Stanisław, Szyba Władysław, Skura Jan, Nabałczyk Zygmunt, Szymański Władysław, Pitek Mieczysław, Szyba Alfred, Szymański Eugeniusz, Maj Czesław, Kloc Józef, Prudzienica Jan.

W tym czasie na mecze jeżdżono rowerami, Ursusem z przyczepą, a w późniejszym okresie samochodem marki "Lublinek" wypożyczanym bezpłatnie przez miejscową Spółdzielnię Produkcyjną.

Członkowie sekcji turystycznej przy klubie granowickim : Bazan Celina, Boś Janina, Bazan Danuta, Skwark Konrad, Kowalik Władysław, Czapla Adam, wzięli udział w Rajdzie Granowice- Legnica -Granowice.

Wrzesień 1950 r. - Kierownikiem szkoły w Wądrożu Wielkim po Leonie Szwaku / który objął nową placówkę w Piekarach Starych - gmina Kunice / zostaje Ostrouch Gabriela, która po 2 latach przechodzi na urlop macierzyński.

1951 r.

W 1951r. na ziemiach Dolnego Śląska zaczęła się rozwijać działalność pożarnicza. Przystąpiono głównie do organizowania szkoleń w dziedzinie pożarnictwa. Z jednostki OSP Granowice na takie szkolenie oddelegowani zostali min. członkowie:

- Pasternak Teofil - na kurs komendantów OSP
- Gawłowski Jan, Nabałczyk Zygmunt, Tarnowski Michał, Kula Stanisław i Kowalik Marian
- na kurs podstawowego strażaka

Organizatorem kursu była Komenda Powiatowa w Legnicy.

W m-cu lipcu Komenda ta przekazała na stan OSP w Granowicach sikawkę na kołach żelaznych. Za dar byli wdzięczni zarówno strażacy jak i mieszkańcy Granowic.

Sportowcy z Granowic startowali w Spartakiadzie w Strzelinie.

1952 r.

W Granowicach powstała Spółdzielnia Rolnicza (RZS). Zakupiony przez nią samochód, dzięki przychylności przewodniczącego spółdzielni Ob. Marianowi Szymańskiemu oraz Józefa Kopacza i kierowcy Antoniego Grygorcewicza służył także członkom OSP i sportowcom LZS.

Na zdjęciu (z prawej kierowca Antoni Grygorcewicz, z lewej Józef Kopacz)

Wyjazd na obchody 1 Maja do Wądroża Wielkiego
(na zdjęciu Lech Walery, Szymański Marian,
Emilianowicz Franciszek, Jan Werbliski, Czapla Stanisław)

Październik 1952 r. - Szkoła w Wądrożu Wielkim dysponuje budynkiem, w którym tylko dwie izby lekcyjne na parterze i jedna w podwórzu są salami typowo lekcyjnymi. Pierwsze piętro właściwego budynku stanowią dwie salki przejściowe stanowiące kancelarię szkoły i pokoju nauczycielskiego, mały magazynik pomocy naukowych oraz 3 pomieszczenia służbowe - mieszkanie kierownika szkoły. W związku z ciężką sytuacją lokalową Zarząd Gminy oddał do użytku szkolnego drugi budynek /starą plebanię/, gdzie umieszczono klasę VI i VII.

Na kierownika szkoły został powołany Stefan Szuszkiewicz, który z powodzeniem kontynuował dzieło rozpoczęte przez swych poprzedników.

1954 r.

W Granowicach OSP przeprowadziło remont remizy, przełożono dach, utwardzono i wybrukowano plac wokół remizy.

Zorganizowano zawody sprawnościowe między OSP Granowice a OSP Mierczyce – Wądroże Wielkie.

OSP Granowice zajęła III miejsce.

Komenda Powiatowa oddelegowała na kurs mechaników motopomp 2-ch druhów do Wałbrzycha w osobach: Antoni Grygorcewicz, Józef Kraczek.

„Kurs mechaników” – I z lewej Kraczek Józef, II z prawej Antoni Grygorcewicz

Działacze OSP Granowice (z lewej Jan Prudzienica, w środku Andrzej Szyba Szyba z prawej Eugeniusz Szymański)

10 kwiecień 1954 r. - Na sesji Gminnej Rady Narodowej radni jednogłośnie przyjęli projekt uchwały Gminnej Komisji Podziału Administracyjnego w sprawie podziału gminy na gromady.

Od 1 stycznia 1954 r. gmina Wądroże Wielkie funkcjonowała podzielona na trzy gromady:

1. Gromadę Wądroże Wielkie z siedzibą Gromadzkiej Rady Narodowej w Wądrożu Wielkim, w skład której weszły dotychczasowe gromady /wsie/: Wądroże Wielkie, Wądroże Małe, Mikołajowice /połączone 22 października 1969 r. do Gromadzkiej Rady Narodowej w Legnickim Polu/, Wągrów, Kępy z gminy Wądroże Wielkie oraz Strachowice z gminy Legnickie Pole /powróciły do niej ponownie 9 września 1957 roku/ i Biernatki z gminy Ruja.
2. Gromadę Mierczyce z siedzibą Gromadzkiej Rady Narodowej w Mierzycach, w skład której weszły dotychczasowe wsie: Mierczyce, Granowice i Pawłowice z gminy Wądroże Wielkie.

3. Gromadę Budziszów Wielki z siedzibą Gromadzkiej Rady Narodowej w Budziszowie Wielkim, a w skład jej weszły wsie: Budziszów Wielki, Budziszów Mały, Bielany, Jenków, Gądków, Rąbienice, Postolice, Kosiska i Sobolew z gminy Wądroże Wielkie.

Organizacje spółdzielcze działały w tych gromadach na dotychczasowych zasadach /RSP/ i obsługiwały je w miarę swoich możliwości na dotychczasowym poziomie /ZSCh, GS i GKS/.

1956 r.

Rok 1956 przynosi wstrząs i załamanie w funkcjonowaniu rolniczych spółdzielni produkcyjnych. Rozpadają się wszystkie spółdzielnie utworzone w gminie Wądroże Wielkie. Po okresowym kryzysie, w tym samym roku podejmuje działalność tylko spółdzielnia we wsi Bielany /jednak 11 rodzin wycofało swój wkład gruntowy i inne wniesione uprzednio do zespołowego gospodarowania przedmioty. /Przemiany polityczne 1956 r. uwierzytelniły zasady pełnej dobrowolności zakładania spółdzielni i pozostawienia członkom spółdzielni większej samodzielności w tworzeniu kształtu organizacyjnego gospodarstwa przy zachowaniu poparcia kredytowego państwa, systemu usług w świadczeniach i uprzywilejowania przy rozdziale deficytowych środków produkcji.

Po rozwiązaniu Spółdzielni w Granowicach, z uwagi na ograniczone możliwości finansowe i trudności transportowe nastąpiły lata "chude" dla drużyny sportowej. Drużyna sporadycznie uczestniczyła w turniejach piłkarskich i rozgrywała mecze towarzyskie.

1957 r.

Odejście w 1956 r. od centralizmu gospodarczego i zwiększenie roli samorządu lokalnego na wsi sprawiło, że w 1957 r. powrócono do koncepcji oparcia działalności oszczędnościowej i kredytowej ludności wiejskiej, a zwłaszcza dla indywidualnych gospodarstw rolnych, na samorządnej, chłopskiej organizacji spółdzielczej. Nazwę Gminnej Kasy Spółdzielczej zmieniono na Kasę Spółdzielczą w Wądrożu Wielkim a w Rui uruchomiono Punkt Kasowy. Nowelizacja dekretu z 1948 r. o reformie bankowej uchwalona przez Sejm w maju 1957 r. przywróciła spółdzielniom prawo do gromadzenia oszczędności.

OSP Granowice otrzymała nową motopompę strażacką typu M-200.

1958 r.

W Budziszowie Małym zaczęła funkcjonować szkoła podstawowa.

Kiedy kierownikiem szkoły w Budziszowie Wielkim zostaje Zofia Lorkiewicz w życiu szkoły następuje swoisty przełom. Główny wysiłek grona pedagogicznego skierowano na przekazanie młodzieży rzetelnej i gruntownej wiedzy oraz likwidację formalizmu i werbalizmu. Brak pomocy naukowych w zasadniczy sposób utrudniał realizację tych zadań. Nauczyciele wiele pomocy wykonywali we własnym zakresie. Poza planszami przedmiotowymi, ułatwiającymi realizację programu nauczania, przywiązywano też wagę do uczenia poprzez wiązanie teorii z praktyką. Dzieci pod opieką wychowawców, zakładały ogródki, sporządzały mapy, na których za pomocą kolorów zaznaczały rzeźbę terenu oraz ważniejsze składniki krajobrazu. Działki szkolne stały się "zielonymi pracowniami". Tam odbywały się lekcje biologii i geografii, tam też spędzano czas wolny od nauki. Praca na działce służyła nie tylko wzbogacaniu wiedzy i umiejętności, ale także uczyła kultury uprawy roli. Uczniowie poznawali nowe gatunki i odmiany roślin, wypróbowywali proces wegetacji z uwzględnieniem jakości gleby. Pewną rekompensatą braku pomocy dydaktycznych były

wycieczki piesze i rowerowe połączone niekiedy z harcerskimi "podchodami". Młodemu gronu nie brakowało pracy i zapału.

Systematyczne podnoszenie estetyki klas, czystości osobistej uczniów, walka z wszawicą, pogadanki o sposobie zwalczania gruźlicy, stanowiły główne zadania na najbliższy okres czasu.

Wkrótce szkoła otrzymała dodatkowy lokal, po barze mieszczącym się w jej budynku, w którym zorganizowano pracownię praktyczno-techniczną. Komitet Rodzicielski wstawił podłogę i wyposażył salę w warsztaty do prac ręcznych i maszyny do szycia.

Również miłym akcentem dla szkoły i mieszkańców wsi był podarunek głównego inspektora Franiszka Reczucha - pierwszy telewizor - znany miejscowej społeczności tylko z radia i prasy. Stał się on oknem na świat, perspektywą kulturalnej, dobrej rozrywki w jesienne i zimowe wieczory.

Do szkoły przyszli nowi nauczyciele: Aleksandra Maruszczak, Stanisław Lorenz i Witold Wasilewski - przyszły kierownik od 1968 roku.

Regulacje ustawy z 25 stycznia 1958 r. o radach narodowych /Dz. U. Nr 5, poz. 16/ charakteryzują kolejno przemiany ustrojowo-organizacyjne w rozwoju Polski Ludowej. Nie modyfikowały one istoty rad narodowych, chociaż wzmocniły ich rolę i poszerzały zadania.

1959 r.

Kwiecień 1959 r. - W Granowicach odbyło się w OSP zebranie sprawozdawczo-wyborcze, na którym wybrano nowe władze. Komendantem pozostał - Pasternak Teofil.

22 lipiec 1959 r. - W Gądkowie - 10 członków założycieli z wkładem gruntowym /59 ha/ i posiadanym sprzętem rolniczym zawiązuje Rolniczy Zespół Spółdzielczy przyjmując imię 22-go Lipca. Celem Spółdzielni jest wspólna praca na wspólnym gospodarstwie przy wykorzystaniu maszyn rolniczych oraz zdobyczy nowoczesnej techniki i wiedzy w celu podniesienia wydajności pracy, dochodów z rolnictwa i hodowli.

Pod koniec lat 50-tych powstała w Granowicach silna drużyna siatkarzy, która odniosła szereg zwycięstw w okolicy. Startowała też w turnieju siatkówki o puchar "Dziennika Ludowego". W drużynie występowało kilku utalentowanych siatkarzy jak: Szyba Władysław, Prudzienica Jan, Emilianowicz Henryk, Kowalik Władysław, Szymański Eugeniusz, Kowalik Marian.